

Betænkning

over forslag til lov om ændring i lov om naturfredning.

(Afgivet af udvalget den 18. februar 1959).

Udvalget har afholdt 6 møder, herunder samråd med statsministeren og justitsministeren. Endvidere har man modtaget en deputation af grusentreprenører fra Holmsland Klit.

Skriftligt har udvalget modtaget udtalelser fra overfredningsnævnet og Foreningen af Naturfredningsformænd i Danmark. Udtalelserne findes optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige henvendelser fra Danmarks Naturfredningsforening samt flere enkeltpersoner.

Under forhandlingerne har udvalget bl. a. drøftet spørgsmålet om udlændinges adgang til at erhverve fast ejendom her i landet. Da dette spørgsmål imidlertid principielt ingen forbindelse har med naturfredningen, er der enighed om, at spørgsmålet eventuelt må løses ved en særlig lov, jfr. grundlovens § 44, stk. 2.

Statsministeren har under samråd oplyst, at de i § 34 omhandlede udvalg vil få en alsidig sammensætning under videst mulig hensyntagen til lokale forhold, således at de interesserede amts- og sogneråd får lejlighed til at udpege personer i eller uden for deres egen midte, som nyder almindelig tilid og er i besiddelse af lokalkendskab. Som formand for de nævnte udvalg vil fortrinsvis blive udpeget en amtmand inden for det område, fredningsplanen omfatter.

Ændringsforslaget til lovens § 17, stk. 2, muliggør, at den statskassen påhvilende del af erstatningen for fredninger, der har betydning for hele landet eller store dele deraf, kan fastsættes til indtil tre fjerdedele mod

nu indtil to tredjedele. I ganske særlige tilfælde kan den statskassen påhvilende del af erstatningen udgøre indtil ni tiendedele, men hertil kræves enstemmig beslutning af overfredningsnævnet.

Ved ændringsforslaget til § 17, stk. 3, ophæves bestemmelsen om, at den del af erstatningen, der pålægges en i fredningen særlig interesseret kommune, er uden indflydelse på fordelingen af den øvrige erstatningsudredelse mellem staten og de øvrige bidragydere. Herefter vil fredningsnævnet og overfredningsnævnet være frit stillet med hensyn til fordelingen af erstatningspligten mellem statskassen, amtsfonden og den eller de særlig interesserede kommuner.

Ændringsforslaget til § 19, stk. 3, og § 21, stk. 1, er udelukkende af teknisk karakter og skyldes den stedfundne prisudvikling, siden de nævnte bestemmelser blev gennemført.

Ændringsforslaget til § 33, stk. 4, åbner mulighed for, at staten kan afholde udgifterne til skiltning, der kan henlede publikums opmærksomhed på fredede områder med adgang for offentligheden.

Ændringsforslaget til § 34, stk. 3, er rent teknisk og skyldes, at det ved lov nr. 166 af 18. maj 1937 § 7 er bestemt, at alle bøder, der efter tidligere bestemmelser var tillagt kommunale kasser, skal tilfalde statskassen.

Udvalget indstiller herefter enstemmigt lovforslaget til *vedtagelse* med nedenstående ændringsforslag, som er stillet af statsministeren og tiltrådt af udvalget.

Ændringsforslag

Af statsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 2.

Paragraffen affattes således:

„I § 17, stk. 2 in fine, ændres ordene „indtil to tredjedele af erstatningen“ til: „indtil tre fjerdedele af erstatningen“, og som nyt punktum tilføjes: „I ganske særlige tilfælde kan overfredningsnævnet ved enstemmig beslutning bestemme, at statskassen skal udrede indtil ni tiendedele af erstatningen.““

I § 19, stk. 3, ændres „500 kr.“ til: „3 000 kr.“

I § 21, stk. 1, ændres „3 000 kr.“ til: „10 000 kr.“

I § 33 udgår stk. 4 og erstattes med følgende: „Bortset fra erstatninger, jfr. § 17, afholdes andre ved loven foranledigede udgifter, herunder udgifter til skiltning ved fredede områder, af statskassen.“

§ 17, stk. 3, sidste punktum, § 31 og § 34, stk. 3, ophæves.

Kapitel V og kapitel VI rettes til henholdsvis kapitel VI og kapitel VII.

§ 32, § 33, § 34, § 35 og § 36 rettes til henholdsvis § 31, § 32, § 40, § 41 og § 42.“

Alsing Andersen,
formand.

Vagn Bro.

Henry Christensen.

Jens Chr. Christensen.

Chr. Christiansen.

Foged.

Ove Hansen.

Poul Hansen (Svendborg),
ordfører.

Helge Larsen,
næstformand.

Waldemar Laursen.

Mørk.

Carsten Raft.

Peter Ravn.

Sandau.

Sønderup.

Erna Sørensen.

Thestrup.

Bilag 1.FORENINGEN AF NATURFREDNINGS-
FORMÆND I DANMARK

Bestyrelsen

*Den 19. december 1958**Statsministeriet, Slotsholmsgade 10, København K.*

Ved skrivelse af 27. november 1958 har statsministeriet efter anmodning fra folketingsudvalget angående forslag til lov om naturfredning anmodet Foreningen af Naturfredningsformænd i Danmark om en udtalelse om lovforslaget og dets virkninger med hensyn til forenkling og fremme af forretningsgangen.

I den anledning har foreningens bestyrelse

på et den 12. ds. afholdt møde drøftet lovforslaget. Der var enighed om, at erfaringen har vist, at der, som forholdene har udviklet sig, består et stærkt behov for de i lovforslaget nævnte foranstaltninger.

Bestyrelsen finder endvidere, at den i lovforslaget nævnte fremgangsmåde må antages at ville forenkle og fremme forretningsgangen.

På bestyrelsens vegne:

(sign.) *H. Hilden.*

Bilag 2.

OVERFREDNINGSNÆVNET

København, den 21. januar 1959

Statsministeriet har den 27. november 1958 tilskrevet overfredningsnævnet således:

„Folketingets udvalg angående forslag til lov om ændring i lov om naturfredning har under 20. november 1958 anmodet statsministeriet om, at der må blive indhentet en udtalelse fra overfredningsnævnet om lovforslaget og dets virkninger med hensyn til forenkling og fremme af forretningsgangen.

Under henvisning hertil skal man, idet man vedlægger nogle eksemplarer af lovforslaget, udbede sig en udtalelse fra overfredningsnævnet, efter omstændighederne snarest belejligt.“

Endvidere har statsministeriet i skrivelse af 5. december 1958 udbedt sig en udtalelse over følgende spørgsmål fra folketingsudvalget: „Der udbedes en oversigt over, hvilke instanser naturfredningsplaner må passere efter den gældende ordning og efter den foreslåede — eventuelt tydeliggjort ved en skematisk opstilling.“

Således foranlediget skal overfredningsnævnet udtale følgende:

Bestemmelser om fredningsplaner blev indført ved naturfredningslov nr. 140 af 7. maj 1937 § 31, idet sådanne bestemmelser ikke fandtes i naturfredningslov nr. 245 af 8. maj 1917.

De i 1937 indførte bestemmelser modtog tillæg ved lov nr. 129 af 13. april 1938 og lov nr. 339 af 25. juni 1940 § 3.

De oprindelige bestemmelser findes i den gældende lovs § 31, stk. 1 og 2, de i 1938 og 1940 indførte bestemmelser i § 31, stk. 3-6.

Ifølge den oprindelige § 31 vil der efter de bestemmelser og i det omfang, der nærmere fastsættes af statsministeren, ved overfredningsnævnets foranstaltning være at

udarbejde planer over og beskrivelse af de almeninteressante, særlig ejendommelige eller smukke landskaber, således at der på grundlag heraf kan udarbejdes en samlet fredningsplan enten for hele landet eller for enkelte landområder.

Fredningsplaner ifølge denne bestemmelse medførte ikke nogen indskrænkning i ejernes rådighed over de af planen omfattede ejendomme, idet planerne kun var et uforbindende, forberedende skridt til gennemførelse af fredning, jfr. § 31, stk. 2.

Heri skete der en ændring ved loven af 1938, der samtidig med at påbyde bekendtgørelse af fredningsplaner i Statstidende, jfr. loven af 1940, der påbød tinglysning, bestemte, at overfredningsnævnet, som tidligere skulle udarbejde fredningsplanerne, skulle godkende disse, samt at tilstanden på de under planen inddragne områder ikke uden overfredningsnævnets tilladelse må forandres.

Overfredningsnævnet har i medfør af disse bestemmelser godkendt 4 fredningsplaner, nemlig vedrørende 1) Københavns-egnen, 2) Fanø, 3) arealer ved Arresø og 4) Århuseggen.

Fredningsplanerne vedrørende Københavns-egnen og Århuseggen er udarbejdet af stedlige udvalg, planen vedrørende Fanø af fredningsnævnet og planen vedrørende arealer ved Arresø af fredningsnævnet med bistand af sekretæren for udvalget vedrørende Københavns-egnens grønne områder, civilingeniør C. Blixenecrone-Møller.

Bestemmelserne i lovforslagets § 34, jfr. § 33, vil antagelig medføre et forøget initiativ med hensyn til tilvejebringelse af fredningsplaner.

Dette giver overfredningsnævnet anledning til at udtale, at fredningsplaner efter foreliggende erfaringer er et egnet middel

til varetagelse af fredningsmæssige interesser, bl. a. fordi en fredningsplan udelukker, at der disponeres i strid med fredningsmæssige hensyn, uden at fredningsmyndighederne får lejlighed til at tage stilling til spørgsmål om fredning, og fordi ejerne som regel er villige til at underkaste sig de vilkår med hensyn til bygningers udformning og beliggenhed, som opstilles ved behandlingen af sager om byggetilladelser. Under overfredningsnævnets forhandlinger om den foreliggende sag er det på den anden side blevet anført, at fredningsplaner er en væsentlig, erstatningsfri indskrænkning af den private ejendomsret, hvilket bl. a. lægger sig for dagen, når der er tale om salg af arealer, som hører under en fredningsplan. Om denne opfattelse er der enighed i overfredningsnævnet. Afvejningen af de fredningsmæssige interesser over for ejerinteresser må efter overfredningsnævnets opfattelse foretages af regeringen og folketinget.

Overfredningsnævnets arbejde ved godkendelse af fredningsplaner vil ikke blive påvirket af bestemmelserne i § 34 ud over den forøget af arbejdet, som det forøgede initiativ måtte medføre.

Overfredningsnævnet kan tiltræde bestemmelserne i § 34, men finder dog anledning til at henstille, at de lokale fredningsnævn inddrages i arbejdet med udarbejdelse af fredningsplaner hvert for sit områdes vedkommende.

Med hensyn til praksis vedrørende behandlingen af sager om meddelelse af tilladelser til bebyggelse m. v. på fredningsplansområder bemærkes:

Ansøgninger fremsendes enten direkte til overfredningsnævnet eller til vedkommende fredningsnævn, som da videresender ansøgningen til overfredningsnævnet ledsaget af en udtalelse om, hvorvidt ansøgningen bør imødekommes. Hvis ansøgningen sendes direkte til overfredningsnævnet, indhenter dette ofte en udtalelse fra fredningsnævnet. Sagerne forelægges ofte for statsministeriets konsulent i naturfredningssager. Hvis denne og fredningsnævnet er enige om, at tilladelse bør gives, er overfredningsnævnets formand bemyndiget til at meddele tilladelsen på overfredningsnævnets vegne. Foreligger der ikke sådan enighed, eller er formanden i tvivl om, hvorvidt tilladelse bør meddeles, forelægges sagen for overfred-

ningsnævnet, som da oftest først afgør sagen efter stedfunden besigtigelse. Vedrørende behandlingen af sager, der angår fredningsplanen for Århusegnen, henvises til vedlagte bilag.

Sager om tilladelse til bebyggelse eller andre foranstaltninger på fredningsplansområder udgør en betydelig del af overfredningsnævnets arbejde og medfører ofte besigtigelser. Det har i sådanne tilfælde ikke kunnet undgås, at sagernes behandling undertiden har taget ret lang tid.

Bestemmelsen i lovforslagets § 35, hvorefter udvalget kan meddele tilladelse til bebyggelse m. v. på arealer, der er omfattet af en af udvalget udarbejdet fredningsplan, vil antagelig medføre en hurtigere behandling af sagerne, end om disse skulle behandles af overfredningsnævnet. Dette gælder dog kun i tilfælde, hvor tilladelse meddeles, og i tilfælde, hvor tilladelse nægtes, uden at ansøgeren indanker afgørelsen for overfredningsnævnet. Der er grund til at antage, at nægtelser oftest vil blive indanket for overfredningsnævnet.

Overfredningsnævnet har overvejet, om tilladelser måske burde meddeles af fredningsnævnet, der har den almindelige kompetence i fredningssager. Det erkendes imidlertid, at der er visse fordele forbundet med at henlægge kompetencen til det udvalg, som har udarbejdet fredningsplanen. Man skal dog henstille, at der tillægges vedkommende fredningsnævn beføjelse til inden for en vis frist at indanke en af udvalget meddelt tilladelse for overfredningsnævnet, hvilket må forudsætte en bestemmelse om, at udvalget skal give fredningsnævnet meddelelse om meddelte tilladelser. Uden en sådan ankebeføjelse vil meddelelse af tilladelser som de omhandlede kunne vanskeliggøre en fredning af det pågældende areal og andre af fredningsplanen omfattede arealer, hvorved bemærkes, at arealer, der omfattes af en fredningsplan, må antages i en vis udstrækning at opfylde betingelserne for en egentlig fredning.

I denne forbindelse henleder man opmærksomheden på, at hvis et fredningsnævn har fattet interesse for en fredning, vil det af egen drift kunne rejse en fredningssag, jfr. naturfredningslovens § 8, stk. 1. En fredningssag vil kunne rejses, selv efter at der er meddelt tilladelse til

bebyggelse. I så fald vil tilladelsen, i hvert fald hvis den er blevet udnyttet, kunne medføre en forøgelse af erstatningsudgiften. Endelig skal man påpege, at det er uheldigt, hvis udvalget og de almindelige fredningsmyndigheder træffer divergerende afgørelser.

Da behandlingen af sager vedrørende tilladelse til bebyggelse m. v. på arealer, der omfattes af de nuværende, oven for nævnte fredningsplaner, ikke berøres af bestemmelserne i lovforslagets § 35, vil gennemførelsen af lovforslaget ikke medføre nogen aflastning i overfredningsnævnets nuværende arbejdsbyrde ved behandling af sager om tilladelser m. v., og det vil formentlig ikke være hensigtsmæssigt at udstrække udvalgenes kompetence til også at omfatte sådanne arealer. Men for så vidt bestemmelserne i § 34, som ovenfor berørt, vil medføre, at der tilvejebringes fredningsplaner, som ikke ville være blevet gennemført efter den nugældende ordning, vil bestemmelserne om udvalgenes kompetence til at meddele de omhandlede tilladelser medføre, at forøgelsen af overfredningsnævnets arbejde med sager vedrørende byggetilladelser m. v. bliver mindre, end om sagerne skulle behandles efter den nugældende ordning.

Overfredningsnævnet kan tiltræde bestemmelserne i lovforslagets § 36, hvorefter udvalget foranlediger tinglysning og aflysning af fredningsplaner. Det vil være hensigtsmæssigt, at der gives overfredningsnævnet meddelelse om sådanne tinglysninger og aflysninger. Det henstilles, om en dertil sigtende bestemmelse bør indsættes i lovforslaget eller statsministeriet ved en cirkulærskrivelse vil kunne pålægge udvalgene at give sådanne meddelelser. Man går ud fra, at det ligesom hidtil vil være overfredningsnævnet, der træffer beslutningen om opgivelse af fredningsplanen og drager omsorg for bekendtgørelse herom i Statstidende.

Som sagen foreligger, har overfredningsnævnet ikke anset sig for opfordret til at

overveje, om der i større almindelighed er grund til at indføre ændringer i naturfredningsloven. Man skal kun henlede opmærksomheden på enkelte ændringer, som efter overfredningsnævnets opfattelse vil være hensigtsmæssige.

Ifølge lovens § 19, stk. 3, skal enhver kendelse, der medfører udgift for det offentlige til erstatningsudredelse til et beløb af over 500 kr., af fredningsnævnet forelægges for overfredningsnævnet. Henset til prisudviklingen kan der være grund til at forhøje dette beløb væsentligt. Nogen stor lettelse i overfredningsnævnets arbejde vil en sådan forhøjelse ikke medføre, idet de allerfleste fredningskendelser, også om erstatningerne kun andrager og kun kan komme til at andrage mindre beløb, af vedkommende ejer indankes for overfredningsnævnet.

Ifølge naturfredningslovens § 21 påhviler det statsministeren, hvis han vil fremme sager, i hvilke overfredningsnævnet har afsagt en fredningskendelse, der medfører en erstatningsudgift af over 3 000 kr., at søge statskassens andel bevilget ved finansloven. Man henstiller, om ikke dette beløb under hensyn til prisudviklingen bør forhøjes væsentligt.

Overfredningsnævnet har for nogen tid siden over for statsministeriet givet udtryk for den opfattelse, at der med hjemmel i naturfredningslovens § 33 af statskassen måtte kunne afholdes udgifter til ved skiltning o. lign. at henlede almenhedens opmærksomhed på fredede områder såsom udsigtssteder, til hvilke almenheden har adgang; men statsministeriet mente ikke at kunne tiltræde denne opfattelse. Da overfredningsnævnet tillægger spørgsmålet om sådan skiltning væsentlig betydning, tillader man sig på den ved lovforslaget givne foranledning at henstille, at der tilvejebringes mulighed for, at de omhandlede udgifter, der kun vil andrage ubetydelige beløb, afholdes af statskassen.

P. o. v.

Poul Andersen.

Statsministeriet.